

derinspektør K. Friis Johansen. Mod Nord kunde der i 14 Sogne kun optegnes 170 Punkter af arkæologisk Betydning. For en Del beror dette paa, at meget er sløjft gennem Aarhundrederne, men det indre af Herredet var sikkert i den fjernere Oldtid skovdækket og væsentlig ubebygget. Kun i Kystegnene kan Mindesmærkerne endnu paavises i større Tal, flest, 44, i Vejlbj Sogn, hvoraf nu dog kun lidet er bevaret. I Anledning af tre nye Jernbaneanlæg: Svendborg—Faaborg, Hørve—Vørslev og Brande—Funder er Linierne gennemgaaede af Hensyn til de arkæologiske Punkter, som berøres af Banerne.

III.

Det nedenstaaende Skema giver en Oversigt over de i 1915 foretagne Udgravninger og lignende Arbejder, der som sædvanlig har været af meget forskelligt Omfang. Stundom har et Eftersyn eller en kortvarig Gravning været tilstrækkelig (i Skemaet betegnet: B); men oftest maatte en Undersøgelse foretages (U), der kunde strække sig over Uger. Afset fra, at der ikke har været nogen Affaldsdyngge fra den ældre Stenalder at behandle, har Undersøgelserne berørt alle Afsnit af Oldtiden, oftest dog Sten- og Bronzealderen, og en Række gode Fund er fremkommet, enkelte af endog stor Betydning. I en Høj ved Alstrup i Øster Han Herred opdagedes i 1882 en Jættestue, som man dog ikke magtede at undersøge, dels af pekuniære Hensyn, men navnlig fordi man ikke mente at kunne sikre sig mod en Sammenstyrtning under Arbejdet eller foretage det saaledes, at Kamret ikke beskadigedes. Med den siden da indvundne Erfaring nærredes der nu ikke længere Betæneligheder, og Sagen forløb heldigt. Der tilvejebragtes et rigt og i flere Henseender mærkeligt Fund, og en i vort Land ganske enestaaende Jættestue med tre jævnsides bag hinanden liggende Kamre, forbundne ved Døraabninger, er nu vel afstivet gjort tilgængelig for besøgende (se Afsnit I). En smuk Gravkiste fra Slutningen af Stenalderen er undersøgt ved Helstrup, Vest for Randers, og ældre Dysser ved Thorupgaard og Kjettinge paa Lolland. De i tidligere Beretninger omtalte vigtige Undersøgelser af nedpløjede og halvtsløjfede Gravhøje i det indre og vestlige Jylland fortsattes i Skads Herred med lige saa smukt Resultat som tidligere; enkelte af Fundene gav nye og betydningsfulde Bidrag til Forstaaelsen af den særegne Stenalderskultur, som kendes fra disse Egne. Indover Grænsen til vor anden, almindelige Stenalderskultur er der dog i 1915 blevet undersøgt 3 Højtømter af lignende Art ved Granslev i Houbjerg Herred, 2 Mil Sydvest for Randers, og Gravenes Anlæg og Udstyr viste sig at være som længere Vest paa. Fra Bronzealderen er der fremdraget gode Gravfund ved Addit, Syd for Silkeborg, og ved Gudumkloster i Lemvig-Eggen. Større Interesse har dog Bopladsfundene. Paa den allerede i Beretningen for 1911 udførligt omtalte Bronzealders Plads ved Voldtofte i Fyn er der paa ny blevet foretaget en vidtløftig Gravning, idet der maatte skaffes et fyldigere Fund af denne Art, som endnu kun kendes fra ganske faa Steder; der vil endog blive fortsat i 1916, men da tillige sluttet. Paa Sjælland er det første Bopladsfund fra Bronzealderen endelig fremkommet og det paa et Sted, hvor det var formodet, at der maatte være et Kulturlag fra denne Periode, og hvor det forgæves har været eftersøgt. Inderst ved Lejrevig, under Herregaarden Lindholm, har der ligget en ualmindelig stor Gruppe Høje fra Bronzealderen, nu næsten alle fuldstændig sløjfede. Det kunde siges, at der i Nærheden maatte have været en større Boplads; men kun ved et tilfældigt Fund er Stedet blevet opdaget, en høj Banke ved Abbetved med stejle Skraaninger mod de omgivende Lavninger. Udstrakte og tykke Kulturlag, dybtliggende ved Bankens Fod, med Masser af Lerkarskaar, er blevet undersøgt; men naar det indsamlede er behandlet, vil det sikkert vise sig, at der endnu en Gang maa graves paa samme Plads. Fra den romerske Jernalder er der fremkommet Gravfund ved Munkehøjgaard, Syd for Maribo, med Bronzekar og skønne Smykker; de modtoges dels fra Stiftsmuseet i Maribo, dels fremkom de ved Nationalmuseets paafølgende Undersøgelse. Ved Rigrup i Galten Herred er der fundet en ny Gravplads; af de 20 Grave, som her aabnedes, hidrørte 9 fra den førromerske Periode og viste Ligbrænding, medens 11 fra romersk Tid var Skeletgrave. Andre Grave fra førromersk Tid er fremdragne i Smaatuer ved Horne i Vestjylland og Mørup i Vejle Amt. Fra den romerske Tid er gode Fund optagne ved Holbæk i Randers Amt og ved Gudumkloster i Nærheden af Lemvig.